

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ มิติทางสังคมวัฒนธรรมในการใช้สารไอโอดีนเพื่อป้องกันโรค
ขาดสารไอโอดีนของหญิงตั้งครรภ์ อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ชื่อผู้เขียน นายกัตติกา ธนะขำวง

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติดา ไกรพิบูลย์ ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร. เกษม นครเขตต์ กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติพร ปัญญาภิญญาผล กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนการใช้สารไอโอดีนในรูปแบบของ เกลือ
น้ำปลา และน้ำดื่มเสริมไอโอดีน รวมทั้งศึกษาเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการ
ใช้สารไอโอดีนของหญิงตั้งครรภ์ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม การ
สัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล ได้กระทำควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล
ภาคสนาม จากนั้นนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ เชื่อมโยง ตีความ และสร้าง
ข้อสรุป

ผลการศึกษา พบว่า หญิงตั้งครรภ์ใช้เกลือจาก 2 แหล่ง คือ เกลือเสริมไอโอดีนที่ผลิต
จากโรงงานที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงสาธารณสุข และเกลือที่มาจากอำเภอปัวเกลือซึ่ง
พบว่าไม่มีสารไอโอดีน โดยหญิงตั้งครรภ์ใช้เกลือและน้ำปลาเป็นเครื่องปรุงรสหลักในการปรุง
อาหาร การศึกษาค้นคว้าพบว่าน้ำปลาที่ใช้ไม่ได้เสริมไอโอดีน เนื่องจากไม่ได้รับการแนะนำวิธีการทำ
จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ส่วนการใช้น้ำเสริมไอโอดีนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้แจกขวดน้ำ
ไอโอดีนเข้มข้น และแนะนำวิธีการเติมน้ำเสริมไอโอดีนในน้ำดื่ม แต่ส่วนใหญ่ทำน้ำเสริมไอโอดีน
ไม่สม่ำเสมอ และทำไม่ถูกต้อง หญิงตั้งครรภ์ที่อายุน้อย และมีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา
มีการใช้เกลือเสริมไอโอดีนสม่ำเสมอและทำน้ำเสริมไอโอดีนได้ถูกต้อง องค์ประกอบทางด้าน
การตลาด ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งจำหน่าย การมีสารเสริมไอโอดีนจำหน่ายอย่าง
สม่ำเสมอ ในราคาที่พอเหมาะ และการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ส่งเสริมและจูงใจให้บริโภค เป็นปัจจัย
ที่เอื้อให้หญิงตั้งครรภ์มีการใช้สารเสริมไอโอดีนได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมในชุมชน หญิงตั้งครรภ์มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมซึ่งมีความรู้ ความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกัน เป็นเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการใช้หรือไม่ใช้สารเสริมไอโอดีนของหญิงตั้งครรภ์ โดยผู้อาวุโสในครอบครัวมีบทบาทในการซื้อสารเสริมไอโอดีนมาใช้ในครัวเรือน เพื่อนบ้านเป็นผู้ที่กระจายข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสื่อต่าง ๆ มีบทบาทในด้านการแนะนำให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคขาดสารไอโอดีนและประโยชน์ของสารไอโอดีน โดยวัฒนธรรมการบริโภคที่ใช้เกลือเป็นเครื่องปรุงรสหลักในการประกอบอาหาร ช่วยให้หญิงตั้งครรภ์ยอมรับการใช้เกลือเสริมไอโอดีนได้อย่างสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

Thesis Title	Socio - Cultural Aspects of Iodine Supplements Use to Prevent Iodine Deficiency Disorder among Pregnant Women in Pua District , Nan Province		
Author	Mr.Kattika Thanakwang		
M.Ed.	Health Promotion		
Examining Committee	Asst. Prof. Dr. Suchada Kraipibul		Chairman
	Lect. Dr. Kasem Nakornkhet		Member
	Assoc. Prof. Dr. Kittiporn Punyapinyophol		Member

Abstract

The purposes of this research were to study patterns of iodine supplements used through iodized salt , iodized fish sauce ,and iodized drinking water and socio – cultural aspects related to these patterns in pregnant women. The research using qualitative approach, data were collected through focus group discussion , indepth interview , non – participatory observation technique including related documentary reviewed. Data analyses and verification proceeded side by side with field data collection. Subsequently, collected data were classified, integrated, interpreted, and generalized.

The results revealed that the pregnant women obtained salt from 2 sources , the iodized salt from the factory controlled by the ministry of public health , and those from Bo klua district of which believed to have iodine supplements .The pregnant women used both salt and fish sauce for cooking. According to the finding such fish sauce were not iodized due to the public health personnel did not give them any advice about the matter. Considering to iodized drinking water, the public health personnel were the one who handed the women a bottle of concentrated iodine along with advised them to mix with drinking water. However, the women did not practice this mixing water regularly. Younger pregnant women with educational level higher than secondary school

would use iodized salt regularly as well as practicing iodine drinking water mixing correctly. The marketing components namely, accessibility , availability , affordability of iodized salt and motivated message for iodine using were among the promising factors for using iodine supplement regularly.

Considering to socio – cultural aspects, the women interacted with several group in the community of which different knowledge , believe , and value causing them to use or not use iodine supplement. The older persons in the family were the one who bought the substance while the neighborhood would distributed the matter ' s information. The public health personnel, through several form of the media, play an advisory role about the iodine deficiency disorders and iodine benefit. Culturally , salt was a dialy and essential food additive so that the pregnant women would acceptance iodized salt as part of their dialy life.